

[Přímé, předmětné, nepředmětné intence myšlení]

Ladislav Hejdánek

This is a part of the original document:

[1974-02 \(rukopis\)](#)

jedná se o část původního dokumentu:

[1974-02 \(rukopis\)](#)

◆ myšlenkový deník – záznam, česky, vznik: 5. 4. 1974

◆ philosophical diary – record, Czech, origin: 5. 4. 1974

[Přímé, předmětné, nepředmětné intence myšlení]

[740405-1]

(PNP, 5. 4. 74 večer.)

Máme-li se úspěšně myšlenkově zmocnit toho scestí, jímž pro dějiny myšlení je metafyzika, musíme především provést ještě jedno základní rozlišení. Intencionalita myšlení (mínění) není jednosměrná, ale spěje ke svému cíli nejen různými, ale zároveň různými, tj. více cestami, několika nebo přímo mnoha cestami. Pojem sám je jakýmsi uzlem či průsečíkem rozmanitých soudů; nevztahuje se svou intencí ke svému „předmětu“ nikterak přímo, nýbrž jen jako možnost uplatnění v příslušných soudech, a tudíž vlastně přes tyto možné soudy. Přímá intence je tedy něco podobného jako matematický důkaz: ten vůbec neříká nic o tom, jak jsme na řešení přišli, jak dlouho a úporně jsme s problémem zápasili, co nám bylo vodítkem a co nám náhodou (naštěstí) pomohlo atd. Důkaz je jakousi výslednicí a vlastně zkratkou všeho toho, co předcházelo. Podobně přímá intence je jenom jakoby shrnutím, jenom zkratkou a výslednicí četných reálných intencionálních aktů, jimiž jsou soudy, a zároveň zkratkou programu, rozvrhu, modelovým plánem ještě četnějších soudů, které teprve mají být provedeny, uskutečněny v nových, dalších intencionálních aktech. A protože vedle této „přímé intence“ tu tedy musíme předpokládat celou řadu „intencí nepřímých“ a protože tyto nepřímé intence jsou základem, který umožňuje a vskutku i zakládá intenci přímou, musíme se nutně zabývat touto nepřímou intencí, máme-li mít nějakou šanci v pokusu myšlenkově uchopit intenci přímou. Jestliže pak tzv. přímá intence představuje jakýsi modelový či spíše ideální, idealizovaný, ekonomizovaný, *de facto* fiktivní vztah k předmětu, můžeme o ní mluvit jako o intenci předmětné. Naproti tomu všechny ony intencionální akty, jež *skutečně* zakládají vztah k onomu „předmětu“, i když pouze oklikou přes nejrůznější „předměty“ (nebo „ne-předměty“) jiné, odnášejí se k onomu „předmětu“ jen právě prostředecně, přes něco jiného, a proto tomuto druhu intence můžeme říkat nepředmětná. Vztah mezi předmětnou a nepředmětnou intencí je ovšem složitější, než bylo naznačeno svrchu. Především musíme respektovat, že zformování předmětné intence má značný vliv na ony nepředmětné intence, jež onu předmětnou umožňují a jež jí jsou základem. Dokonce musíme jít tak daleko, že na jisté úrovni jsou nepředmětné intence v dané podobě možné jen za předpokladu, že předmětná intence se již zformovala, že už byla realizována. Takže v jistém ohledu a do jisté míry může předmětná intence být také předpokladem a základem nepředmětné (ev. nepředmětných). A posléze musíme konstatovat, že nepředmětné i předmětné intence nejsou jakési na sobě nezávislé nebo od sebe alespoň oddělené složky mínění, nýbrž že jsou vždy integrovány v jakýsi celek, z něhož musí být pro přesnější myšlenkové zpracování vyabstrahovány. Proto snad je lépe, mluvíme-li o složkách intence (o složce předmětné a složce nepředmětné).